

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are stacked vertically, as are the 'F' and 'O's. The 'S' is positioned to the right of the 'F' and 'O's.

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“Samenwerking tussen en met Pensioenfondsen”

Christiaan Tromp, IPFOS

Wassenaar, 8 april 2016

Agenda

Welkom & Introductie Samenwerkingsverband	Christiaan Tromp, IPFOS
Het Samenwerkingsverband in de praktijk	Hans Schlukebir, ANWB
De activiteiten van een Fiduciaire manager binnen een Samenwerkingsverband	Farid Kabbaj, Russell Investments
Pauze	
De implicaties voor een vermogensbeheerder bij een Samenwerkingsverband	Heleen Rietdijk, Morgan Stanley
Kostenbewuste keuze bij het samenwerken van Pensioenfondsen	Reinoud van den Broek, Exelerator
Juridische aandachtspunten bij Samenwerking Pensioenfondsen	Roland de Greef, Houthoff Buruma
Ronde tafel discussie	Moderator: Roland de Greef, Houthoff Buruma
Sluiting & Netwerkborrel	

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are stacked vertically, as are the 'F' and 'O's. The 'S' is positioned to the right of the 'F' and 'O's.

IPFOS

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“Introductie Samenwerkingsverband Pensioenfondsen”

Christiaan Tromp, IPFOS

Wassenaar, 8 april 2016

Inhoud

- Waarom een Samenwerkingsverband?
- Samenwerkingsverband Pensioenfondsen / 4 fasen
- SPF / Fase I – Assetmanagement & Coördinatie
- SPF / Voor- en nadelen
- SPF / Hoe fase I te bereiken?

Team - Work

Waarom een Samenwerkingsverband?

Tegemoet komen aan de aandachtspunten bij pensioenfondsen:

- Governance
- Continuïteit en expertise van bestuurders
- Toenemende eisen van de toezichthouders
- Kosten versus kwaliteit
- Behoud 'eigen' identiteit

? – Hoelang is het verantwoord om zelfstandig te blijven voortbestaan?

Wat zijn de mogelijke oplossingen?

- Verzekerde regeling
- Aansluiten bij een Bpf
- PPI (DC oplossing)
- APF
- Zelfstandig blijven doorgaan
- Samenwerkingsverband Pensioenfondsen (SPF)

Samenwerkingsverband Pensioenfondsen / 4 fasen

Op welke gebieden kan er gezamenlijk opgetrokken worden?

Fase I: Assetmanagement & Coördinatie

- Fiduciair management / Vermogensbeheer / Custody
- Bestuursbureau / Coördinatiebureau

Fase II: Documentatie & Communicatie

- Afstemmen beleidsdocumenten en regelingen
- Communicatie naar deelnemers / Ontwikkelen website
- Opstellen Jaarverslag
- Beantwoording vragen DNB
- Accountant / Actuaris / RvT
- Ad hoc projecten / EMIR

Fase III: Pensioenadministratie

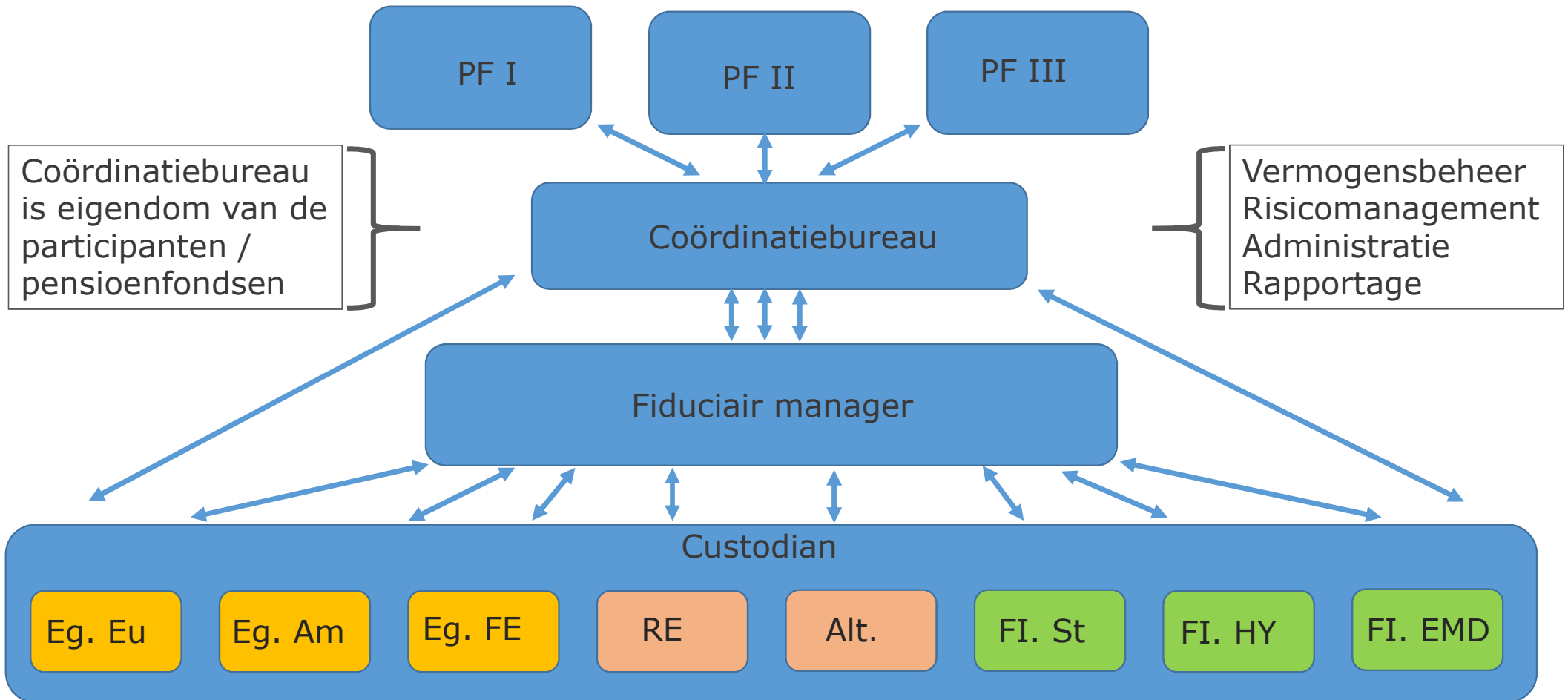
- Pensioenadministratie

Fase IV: Pensioenregeling

- Pensioenregelingen

SPF / Fase I – Assetmanagement & Coördinatie

SPF / Voor- en nadelen

Voordelen

- Volledig behoud van de 'eigen' identiteit
- Behoud van zeggenschap
- Direct te starten
- Collectief vermogensbeheer – BTW
- Gemak toe- en uittreding
- Lagere kosten
- Versterking van de Governance
- Continuïteit in bestuur

Nadelen

- Beperking in de regievoering
- Externe werking beperkt
- Schaalvoordelen governance beperkt
- Deeleigenaar van coördinatiebureau

SPF / Hoe fase I te bereiken?

Mogelijk stappenplan voor fase I:

- Benoem een projectmanager
- Stel een samenwerkingsovereenkomst op
- Inventariseer de uitbestedingscontracten
- Inventariseer de beleggingen
- Bepaal het aantal FGR-en
- Stel de belegginsrichtlijnen van de FGR-en op
- Creëer de FGR structuur met Coördinatie functie
- Bepaal eigen 'template' contracten
- Benoem 1 FM en 1 Custodian
- Aangaan nieuwe contracten & ontbinden bestaande contracten
- Transitie van de assets

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are stacked vertically, as are the 'F' and 'O's. The 'S' is positioned to the right of the 'O's.

IPFOS

HOOG NOEMT PENSION FUND OVERSICHT SERVICES

“Hartelijke dank voor uw aandacht”

Christiaan Tromp, IPFOS

Wassenaar, 8 april 2016

Contactgegevens

Christiaan Tromp: +31 6 244 66 070 – actromp@ipfos.eu
Web: www.ipfos.eu

IPFOS
IT FOS

HOOG NOEMT PENSION FUND OVERSICHT SERVICES

“Het Samenwerkingsverband in de praktijk”

Hans Schlukebir, ANWB

Wassenaar, 8 april 2016

Bestuurstafel Nederlandse Pensioenfondsen

Het samenwerkingsverband in de praktijk bij ANWB Pensioenfonds

Hans Schlukebir

Manager Vermogensbeheer en Treasury

ANWB

Inhoud

- Doelstelling ANWB Pensioenfonds
- Structuur ANWB Pensioenfonds
- ANWB Pensioenfonds en FGR Structuur
- Inrichting FGR Structuur
- Case Studie Grondstoffen
- Afdeling Vermogensbeheer
- Case Studie Facturatieproces / Settlements
- Case Studie Vermogensbeheerproces
- FGR Concept rapportage
- Juridische documentatie en rapportage cyclus
- Voor- en nadelen FGR Structuur

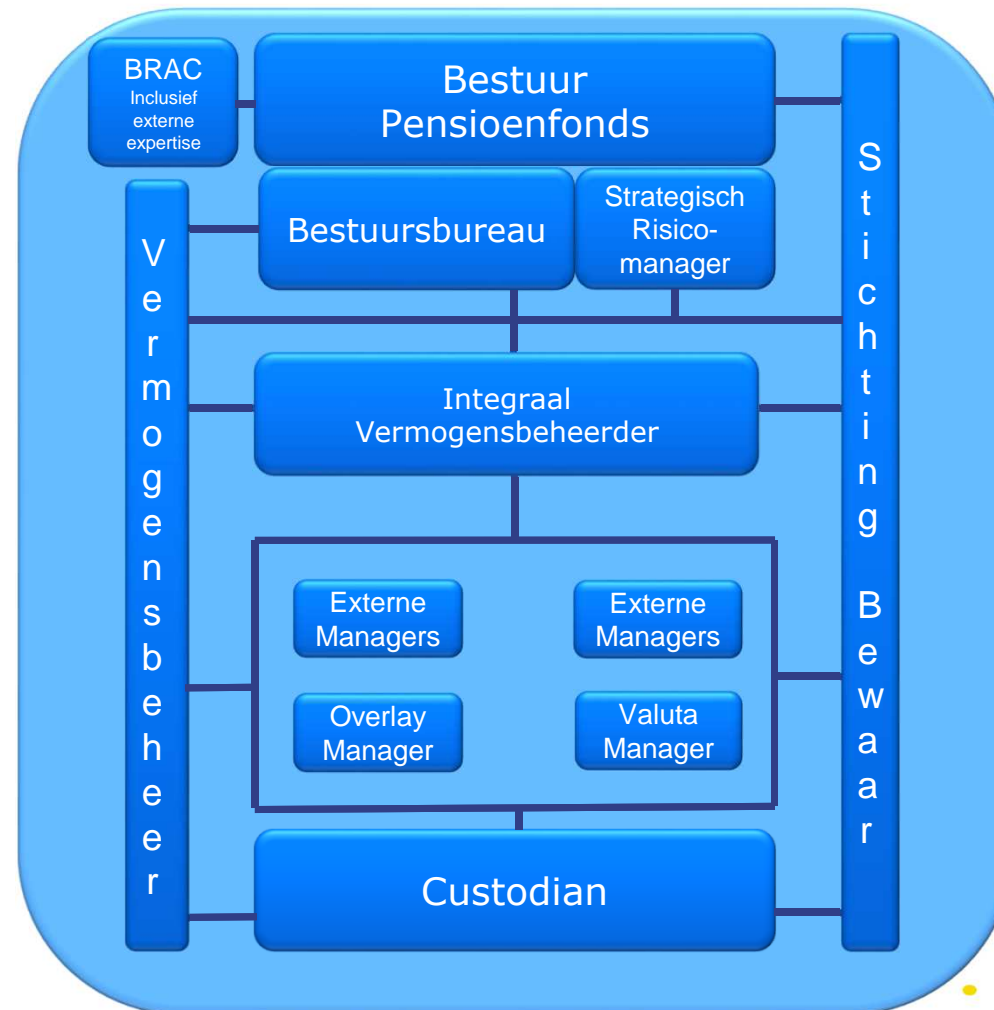
Doelstelling ANWB pensioenfonds

- De doelstelling van het beleggingsbeleid van Stichting Pensioenfonds ANWB is het behalen van vermogensgroei, afgestemd op de pensioenambities van het pensioenfonds. Er wordt gestreefd naar een stabiele ontwikkeling van het resultaat (rendement en risico) op het belegd vermogen.
- Organisatie Pensioenfonds ANWB
  - Omvang circa Euro 1,3 miljard, aantal deelnemers circa 12.000 waarvan 2.000 gepensioneerden
  - Bestuur met ondersteuning van Bestuursbureau
  - Ondersteuning door afdeling Vermogensbeheer ANWB
  - Integraal Vermogensbeheerder inclusief selectie van externe managers
- Individueel vermogensbeheer
  - Eigen beleggingsplan Pensioenfonds
  - Individuele contracten met onderliggende managers
  - Administratieve pooling via participaties in beleggingspools (FGR-structuur)
  - Maatwerk buiten beleggingspools, o.a. rente overlay management

Structuur ANWB pensioenfonds

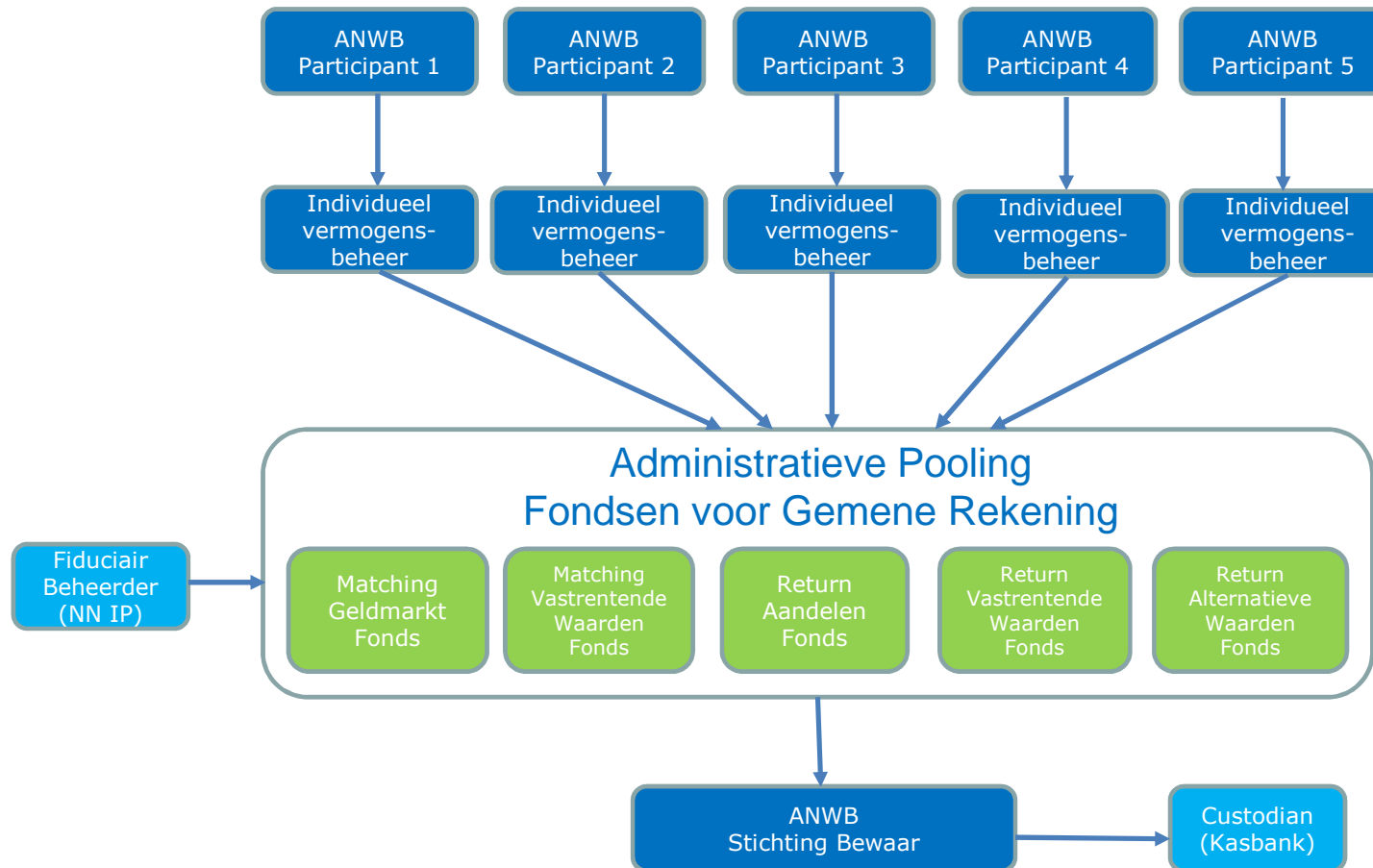

ANWB pensioenfonds en FGR structuur

- Pensioenfonds ANWB heeft samen met andere participanten het vermogen ondergebracht in beleggingspools vanwege
  - Schaalvoordelen
  - Discretionaire mandaten
  - Lagere uitvoeringskosten
  - Meer transparantie
- Pensioenfonds ANWB vertaalt het eigen beleggingsbeleid door de allocatie naar de verschillende beleggingspools te bepalen en contracteert partijen om het vermogensbeheer van haar vermogen uit te voeren
  - Allocatie over de FGR d.m.v. dagelijkse liquiditeit
  - Verdeling binnen de FGR vergt afstemming
  - Indien alle participanten op individuele basis besluiten om ééNZelfde manager aan te stellen met dezelfde richtlijnen dan kan administratieve pooling worden toegepast binnen de FGR structuur. Afstemming hierover kan plaatsvinden binnen een participanten vergadering

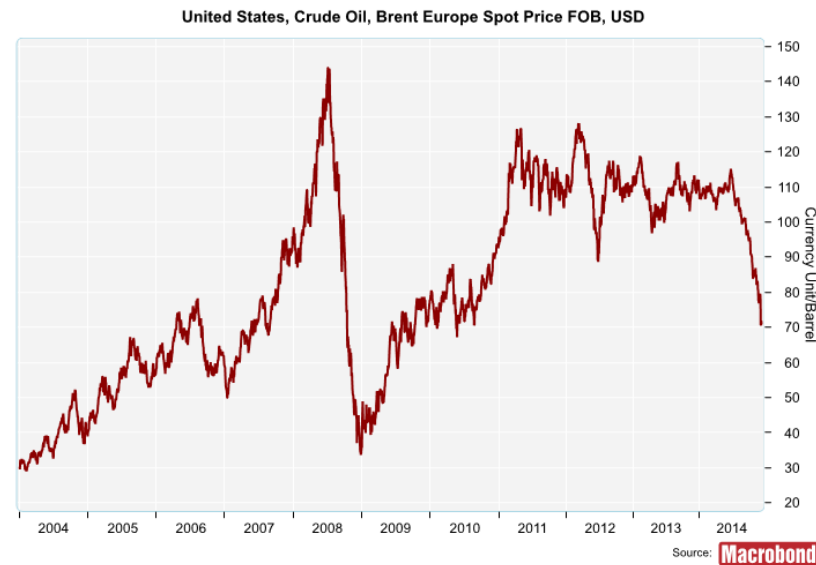

Inrichting FGR Structuur

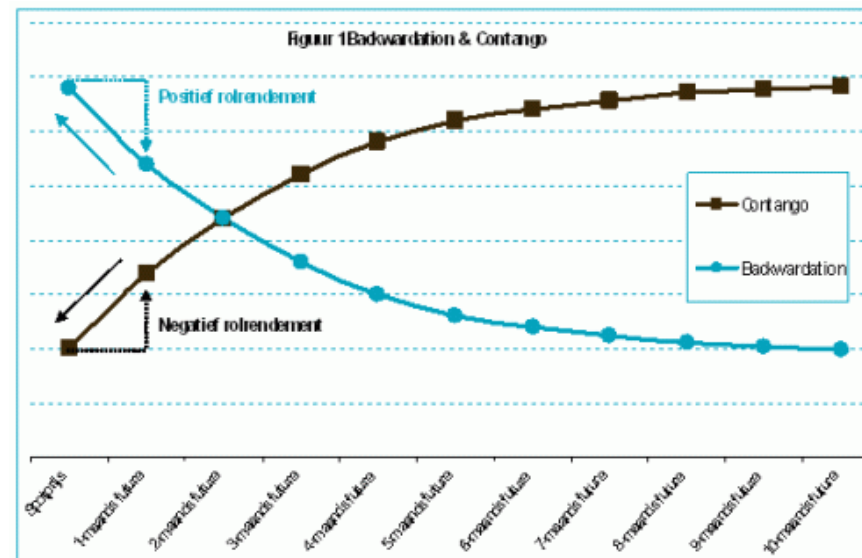
Casestudie Grondstoffen (1)

- Toegevoegde waarde grondstoffen volgens ALM studie 2015
  - Verwacht rendement
  - Risico
  - Spreidingsvoordelen vanwege lage correlatie met ander beleggingscategorieën
  - Inflatiehedge
  - Ontwikkeling spotprijs olie

Casestudie Grondstoffen (2)

- Check van afdeling Vermogensbeheer op uitkomsten ALM studie
  - Complexiteit grondstoffen
    - Uitlegbaarheid naar en door het bestuur
    - Look through gegevens
  - Kosten van grondstoffen
    - Management fee
    - Swap fee
  - Huidige vorm commodity curve?

- Past een kleine allocatie naar grondstoffen binnen de huidige beleggingsmix?

Afdeling Vermogensbeheer

- De afdeling ANWB Treasury & Vermogensbeheer voert, in opdracht van Pensioenfonds ANWB, activiteiten uit ten behoeve van het Pensioenfonds ANWB :
  - Het toetsen en aanvullen van adviezen omtrent het vermogensbeheer
  - Het toezicht houden op de adequate uitvoering van het vermogensbeheer van het pensioenfonds door
    - Integraal vermogensbeheerder,
    - Custodian
    - Onderliggende managers
  - Hiermee borgt de afdeling Treasury & Vermogensbeheer de kwaliteit van aan het pensioenfonds geleverde adviezen en diensten op het gebied van vermogensbeheer
- De afdeling Treasury & Vermogensbeheer levert soortgelijke dienstverlening aan de overige participanten.

De afdeling bestaat uit

- Manager Vermogensbeheer
- Risico manager vermogensbeheer
- Operationeel manager vermogensbeheer

Casestudie facturatieproces/Settlements

- Check op alle binnenkomende facturen
  1. Onderliggend contract
  2. Berekening
  3. Benchmark kosten
- Voorbeelden
  1. Kosten voor het niet gebruiken van rekeningen
  2. Gebruikte NAV door onderliggende managers ten behoeve van berekening management fee
  3. Standaard prijs voor bepaalde dienstverlening in combinatie met hoge volume, bijvoorbeeld swift berichten
- Check op settlements
  1. Instructies verkeerd ingelegd door manager
  2. Aantal handmatige repairs door custodian
  3. Kosten voor Pensioenfondsen

Casestudie Vermogensbeheerproces

- Lange termijn verplichtingen pensioenfonds en lange termijn beleggingen?
Trends gedurende de afgelopen 10 jaar
  1. Actief/passief
  2. Ontwikkelde landen/opkomende landen
  3. Core/satellite
  4. Low volatility als satellite
  5. Factor beleggen
- Valutabeleid
  1. Theoretisch geen rendement met valuta's pleit voor 100% afdekking van vreemde valuta's
  2. Praktische implicaties meewegen; kosten afdekking
  3. Met afdekking van 4 tot 6 hoofdvaluta's wordt 90% van valuta risico afgedekt

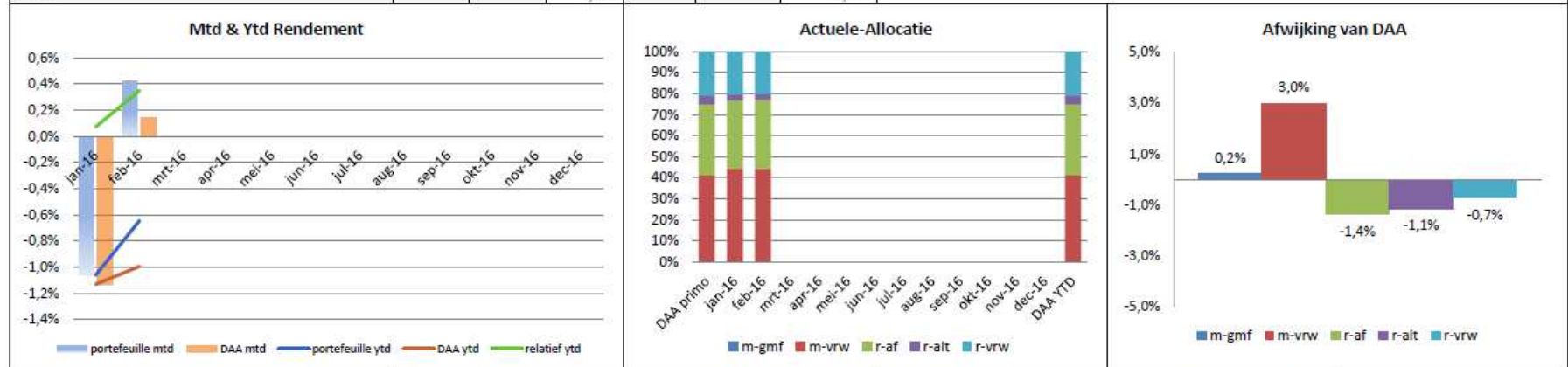
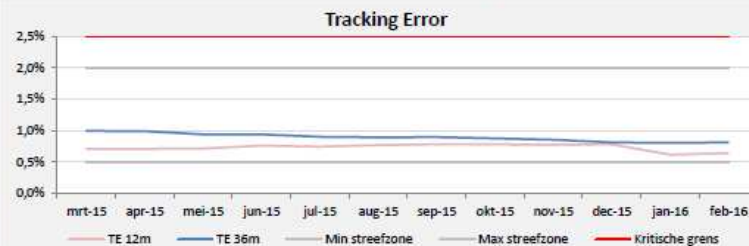

FGR-Conceptrapportage: Stichting Pensioenfonds voor het personeel van de ANWB

feb-16

		Actuele Portefeuille			Dynamische Asset Allocatie (DAA)				Verschil			
Portefeuille	Fonds	AUM	M%	Y%	AUM	M%	Y%	ΔM%	ΔY%	Over/Onderweging		
Matching	Matching Geldmarkt Fonds	3.062.292	0,2%	0,0%	-	0,0%	0,0%	-0,1%	0,0%	0,0%	3.062.292	0,2%
Matching	Matching Vastrentende Waarden Fonds	563.676.586	44,2%	1,2%	525.530.985	41,3%	1,3%	3,5%	-0,1%	-0,1%	38.145.601	3,0%
Return	Return Aandelen Fonds	412.458.381	32,4%	-0,7%	429.979.897	33,8%	-1,4%	-7,0%	0,6%	0,6%	(17.521.516)	-1,4%
Return	Return Alternatieven Waarden Fonds	36.448.549	2,9%	-0,4%	50.960.580	4,0%	-1,7%	-3,4%	1,3%	2,2%	(14.512.031)	-1,1%
Return	Return Vastrentende Waarden Fonds	258.368.700	20,3%	0,6%	267.543.047	21,0%	0,5%	0,4%	0,1%	-0,1%	(9.174.347)	-0,7%
Totaal		1.274.014.509	100,0%	0,4%	1.274.014.509	100,0%	0,1%	-1,0%	0,3%	0,3%	-	0,0%

Selectie/Allocatie		Selectie Effect MTD			Allocatie Effect MTD		
Portefeuille	Fonds	All.	Δ rend.P.	Selectie	Δ All.	Δ rend.N.	Allocatie
Matching	Matching Geldmarkt Fonds	0,2%	0,0%	0,00%	0,2%	-0,2%	0,00%
Matching	Matching Vastrentende Waarden Fonds	43,9%	-0,1%	-0,05%	2,6%	1,2%	0,03%
Return	Return Aandelen Fonds	32,7%	0,6%	0,21%	-1,0%	-1,5%	0,02%
Return	Return Alternatieven Waarden Fonds	2,9%	1,3%	0,04%	-1,1%	-1,8%	0,02%
Return	Return Vastrentende Waarden Fonds	20,2%	0,1%	0,02%	-0,8%	0,4%	0,00%
Totaal				0,22%			0,06%

Schatting o.b.v. ING Toekomstige rendementen		DAA		Schatting komende 12 mnd		Schatting rest vh jaar (10m)		Verwachte allocatie jaar-eind		Q4-2015		
Portefeuille	Fonds	All.	AUM	%	Bedrag	%	Bedrag	%	Bedrag	2017	2018	2031
Matching	Matching Geldmarkt Fonds	0,0%	-	-0,1%	-	-0,1%	-	0,0%	-	-0,1%	0,0%	1,0%
Matching	Matching Vastrentende Waarden Fonds	41,3%	525.530.985	-0,2%	(1.301.765)	-0,2%	(1.084.804)	40,3%	524.446.181	-0,2%	-0,2%	1,4%
Return	Return Aandelen Fonds	33,8%	429.979.897	5,6%	23.887.162	4,6%	19.905.968	34,6%	449.885.865	5,6%	5,5%	6,4%
Return	Return Alternatieven Waarden Fonds	4,0%	50.960.580	5,0%	2.525.225	4,1%	2.104.354	4,1%	53.064.935	5,0%	5,0%	3,9%
Return	Return Vastrentende Waarden Fonds	21,0%	267.543.047	3,1%	8.297.967	2,6%	6.914.973	21,1%	274.458.019	3,1%	3,1%	3,9%
Totaal		100,0%	1.274.014.509	2,6%	33.408.589	2,2%	27.840.491	100,0%	1.301.855.000	2,6%	2,6%	3,7%

Juridische documentatie en rapportage cyclus

- FGR structuur
  - Fondsvoorwaarden
  - Maandelijke rapportages per participant en per FGR
- Afdeling vermogensbeheer
  - SLA met participanten
  - Maandelijke Conceptrapportage per participant
- Pensioenfondsen
  - Samenwerkingsovereenkomst met fiduciair beheerder
  - IMA met onderliggende managers inclusief KYC
  - Contract met custodian

Voor- en nadelen FGR structuur

- Beheer van beleggingspools kan zeer efficiënt plaatsvinden:
  - Geen BTW afdracht voor beheeractiviteiten
- Binnen de pools worden schaalvoordelen optimaal benut:
  - Lagere beheer fees (ca. 0,1%)
  - Exclusieve strategieën worden bereikbaar
  - Meer directe mandaten met managers
  - Toepassen eigen MVO/uitsluitingenbeleid
- Mogelijkheid tot diversifiëren over vele categorieën en managers
- Beter inzicht in rendementen en risico's van ANWB Groep en het Pensioenfonds
  - FGR conceptrapportage
- Afstemming vereist bij selectie van managers en opstellen van beleggingsrichtlijnen

Contactgegevens:

- Hans Schlukebir
hschlukebir@anwb.nl
+31 6 510 76 248

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are stacked vertically, as are the 'F' and 'O's. The 'S' is positioned to the right of the 'F' and 'O's.

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“De activiteiten van de fiduciaire manager binnen een samenwerkingsverband”

Farid Kabbaj, Russell Investments

Wassenaar, 8 april 2016

De activiteiten van de fiduciare manager binnen een samenwerkingsverband

‘Samenwerking tussen en met Pensioenfondsen’

Farid Kabbaj, Russell Investments

WASSENAAR, 8 APRIL 2016

Samenwerking met behoud van identiteit

- › Samenwerking tussen pensioenfondsen op het gebied van de beleggingen heeft potentie
- › Maar verregaande samenwerking gaat gepaard met standaardisatie en daarmee het risico dat de eigen identiteit verloren gaat

Standaardisatie

- › Meer mogelijkheid tot diversificatie
- › Lagere beheerskosten
- › Sterke governance via Joint Investment Committee
- › Kostenvoordeel door gebruik fonds voor gemene rekening

Identiteit

- › Specifieke pensioenverplichtingen
- › Verschillende dekkingsgraden
- › Ander doelrendement & risicotolerantie
- › Noodzaak om 'in control' te zijn

Belangrijkste drijvers risico-rendementsprofiel

- › Vanuit het beleggingsperspectief zijn er 4 belangrijke drijvers voor het risico-rendementsprofiel
  1. Afstemming naar de verplichtingen in de **matching portefeuille**
  2. Risico-rendementsprofiel van de **return portefeuille**
  3. **Dynamisch beleid** (verhouding matching return, hedge ratio, etc)
  4. Sterk **risicomanagement en governance**
- › Als een pensioenfonds deze 4 componenten individueel kan sturen, is de identiteit gewaarborgd. De verdere invulling is implementatie.
- › Binnen deze onderdelen is echter voldoende ruimte voor samenwerking en het behalen van schaalvoordelen.

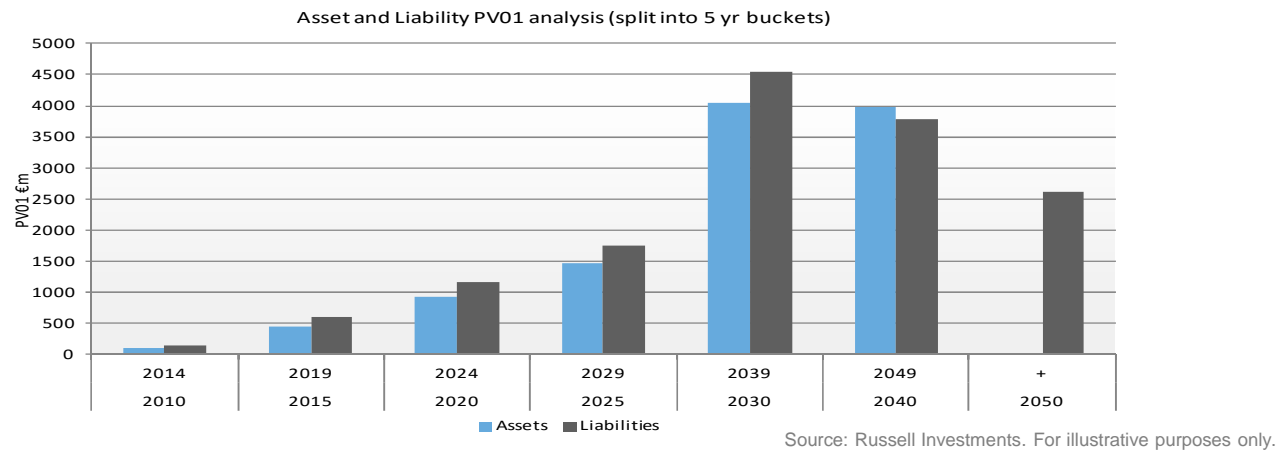

Ervaring uit het VK

- › Beleggingsoplossing voor kleine en middelgrote pensioenfondsen
  - › Momenteel meer dan 35 pensioenfondsen aangesloten
- › De oplossing is gebaseerd op de volgende bouwstenen:
  - › **Matching portefeuille**
Een specifieke matching portefeuille voor elk deelnemend pensioenfonds. Deze worden opgesteld op basis van dezelfde principes en bouwstenen
  - › **Return portefeuille**
Gemeenschappelijke liquide return portefeuille
Optioneel: deelneming in de gemeenschappelijke alternatieve portefeuille
  - › **Dynamisch beleid**
Gezamenlijk raamwerk en infrastructuur waarbinnen elk pensioenfonds een eigen 'flight path' heeft (afgestemd op het risico-rendementsprofiel)
- › Rapportage is gestandaardiseerd; adhoc over recente ontwikkelingen
- › Kwartaalbijeenkomsten waar Russell Investments en onderliggende managers presenteren en Trustees kennis kunnen delen

Matching portefeuille

- › Voor ieder deelnemend pensioenfonds wordt een specifieke matching portefeuille opgezet (segregated account)

- › Schaalvoordeel komt voort uit het gebruik van een gezamenlijke methodologie en aanbieder
  - › Er moet sprake zijn van afstemming van de guidelines en de te volgen strategie, zodat de portefeuilles als één gemanaged kunnen worden
  - › Voor kleinere pensioenfondsen kunnen evt LDI fondsen worden gebruikt

Return portefeuille

- › De (liquide) return portefeuille wordt gebaseerd op een risicobudget en een kostenbudget
  - › Combinatie van actief, passief en smart beta (gezamenlijk of per entiteit)
  - › Kostenvoordelen door een grotere schaal en gebruik van fondsen voor gemene rekening (kunnen oplopen tot > 20bps*)
  - › De grote schaal geeft verder de mogelijkheid om meer diversificatie binnen de portefeuille te brengen; dus nieuwe beleggings-categorieën en -stijlen
  - › Mogelijkheid tot implementatie gezamenlijk ESG beleid
  - › Volledige transparantie (onderliggende holdings) en rapportage DNB
- › Het risico wordt per pensioenfonds gestuurd door de verhouding tussen de matching en return portefeuilles aan te passen
- › Op het gebied van de less liquid return portefeuille en impact investing kan men natuurlijk ook samenwerken. Dit zien wij als een tweede stap (optioneel)

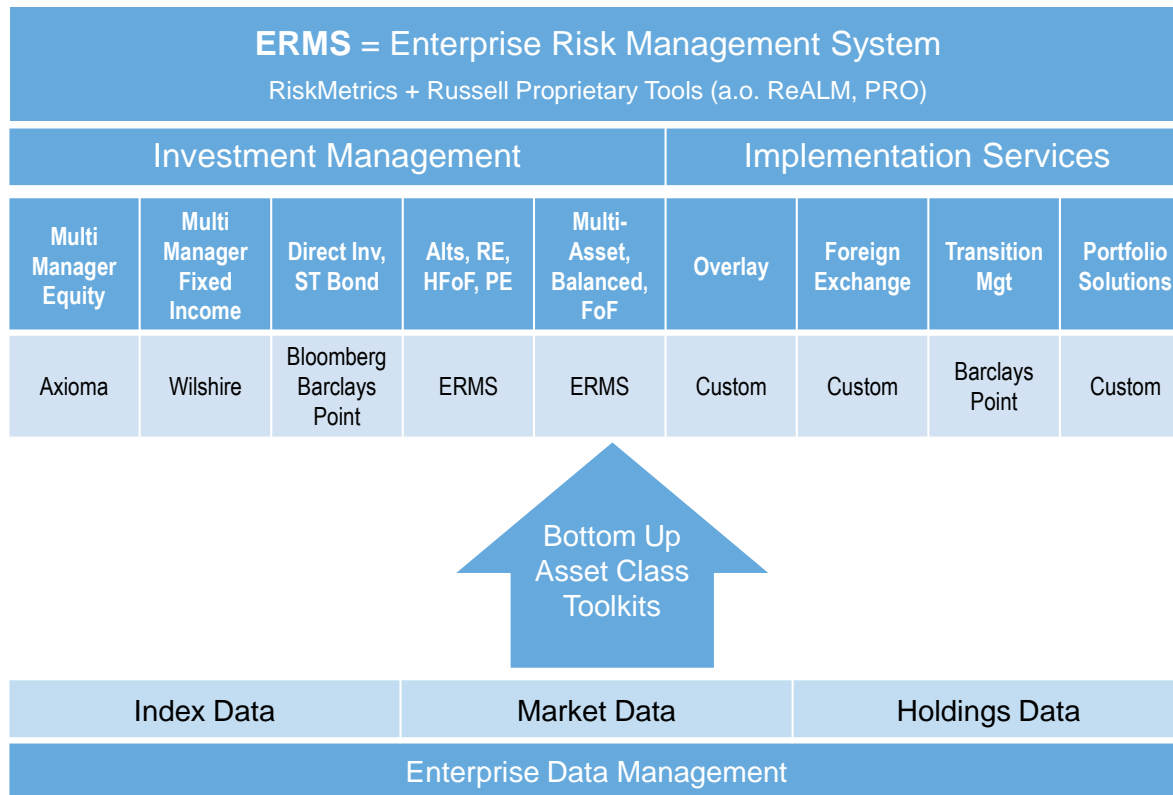
* Ten opzichte van een UCITS fonds, gebaseerd op een wereldwijde aandelen portefeuille en een gemiddeld percentage dividendbelasting

Dynamisch beleid

- › Het dynamische beleid wordt gevoerd op basis van:
  1. De specifieke risicopositie van elk onderliggend pensioenfonds
    - › Iedere dag wordt de dekkingsgraad en VaR bepaald
    - › Het risico wordt per pensioenfonds gestuurd door de verhouding tussen de matching en return portefeuilles en de hedge ratio aan te passen
  2. De economische omgeving
    - › Tilts op basis van de outlook (binnen de bandbreedte)
    - › Renteverwachting vs. marktverwachting stuurt hedge ratio tilts
    - › Oog voor risicomijding (Brexit)

Risicomangement Infrastructuur

- › Het individueel managen van een combinatie pensioenfondsen als één, vereist een sterke infrastructuur en hoge mate van automatisering

Contactgegevens

Farid Kabbaj

+31 20 567 4315

fkabbaj@russellinvestments.com

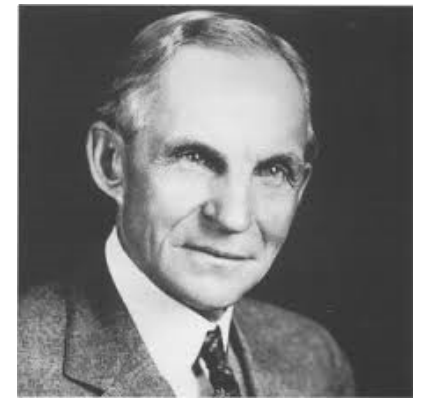
Important Information

For Professional Clients Only.

Unless otherwise specified, Russell Investments is the source of all data. All information contained in this material is current at the time of issue and, to the best of our knowledge, accurate. Any opinion expressed is that of Russell Investments, is not a statement of fact, is subject to change and does not constitute investment advice.

Issued by Russell Investments Limited. Company No. 02086230. Registered in England and Wales with registered office at: Rex House, 10 Regent Street, London SW1Y 4PE. Telephone +44 (0)20 7024 6000. Authorised and regulated by the Financial Conduct Authority, 25 The North Colonnade, Canary Wharf, London E14 5HS.

Pauze

Henry Ford

“Coming together is a beginning
Keeping together is progress
Working together is success”

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are connected, and the 'F' is a stylized, white, diagonal shape.

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“De implicaties voor een vermogensbeheerder bij een samenwerkingsverband”

Heleen Rietdijk, Morgan Stanley

Wassenaar, 8 april 2016

Morgan Stanley

Bestuurstafel Nederlandse Pensioenfondsen

Heleen Rietdijk

8 April 2016

De implicaties voor een vermogensbeheerder bij
een samenwerkingsverband

Agenda

- Know Your Client (KYC)
- Product Governance
- Beleggings advies
- Portfolio management
- Ongoing monitoring en rapportage

Morgan Stanley

SECTION 1

Know Your Customer (KYC)

KYC

- Wie is de klant
- Coördinerende rol
- Schaal voordelen
- Toegang tot asset classes
- Contracten
- Van toepassing zijnde beleggingsrichtlijnen

Morgan Stanley

SECTION 2

Product Governance

Risico inschatting

- Risico inschatting pensioenfond
- Vermogensbeheerder en onboarding process
- Product governance en suitability testing
- Zorgplicht

Overall Governance

- Beleggings advies
- Selectie vermogensbeheerder
- Bepalen strategie en communicatie lijnen

Morgan Stanley

SECTION 3

Portfolio Management

Portfolio Management

- Beleggingsrichtlijnen monitoring
- Risico rapportages

Morgan Stanley

SECTION 4

Ongoing Monitoring en rapportage

Ongoing Monitoring en rapportage

- Beleggingsrichtlijnen
- Kosten transparantie
- Frequente afstemming en outlook/markt-beschouwing updates
- Zorgplicht en Product Governance

Ongoing Monitoring en rapportage

Rapportage toezichthouders

Morgan Stanley

INVESTMENT MANAGEMENT

MS INVF Euro Corporate Bond (ex Financials) Fund

Holdings Report
For the Period:
February 29, 2016

SEDOL	Security Description	Quantity	Market Value (Base)	Market Val + Acc.Inc (Base)	TNA (%)	ISIN
-------	----------------------	----------	---------------------	-----------------------------	---------	------

K203 DNB - Fixed Income, break down to credit rating, modified durations and maturity buckets

	lower than						Total
	AAA '01	AA '02	A '03	BBB '04	BBB '05	no rating '06	
Fixed-income securities, excluding derivatives							
1.1 Government bonds, non-index-linked		0					0
1.1.1 of which: government bonds, mature markets, non-index-linked							0
1.1.2 of which: government bonds, emerging markets, non-index-linked							0
1.2 Index-linked bonds							0
1.3 Mortgage loans		0					0
1.3.1 of which: mortgages, residential (direct)							0
1.3.2 of which: mortgages, commercial (direct)							0
1.3.3 of which: residential mortgage-backed securities (RMBS)							0
1.3.4 of which: commercial mortgage-backed securities (CMBS)							0
1.4 Credits		0					0
1.4.1 of which: corporates and financials							0
1.4.2 of which: subordinated loans / bonds							0
1.4.3 of which: covered bonds							0
1.4.4 of which: convertibles							0
1.4.5 of which: CDO: Collateralised debt obligations (CLO, CMO, CSO)							0
1.4.6 of which: other asset-backed securities (ABS) and securitisations							0
1.4.7 of which: private loans							0
1.4.8 of which: syndicated loans							0
1.4.9 of which: bank loans							0
1.5 Short-term receivables and liquid assets		0					0
1.5.1 of which: short-term receivables (< 1 year)							0
1.5.2 of which: liquid assets (cash)							0
1 Total fixed-income securities	0	0	0	0	0	0	0

2 Explanation regarding credit rating

Explanation

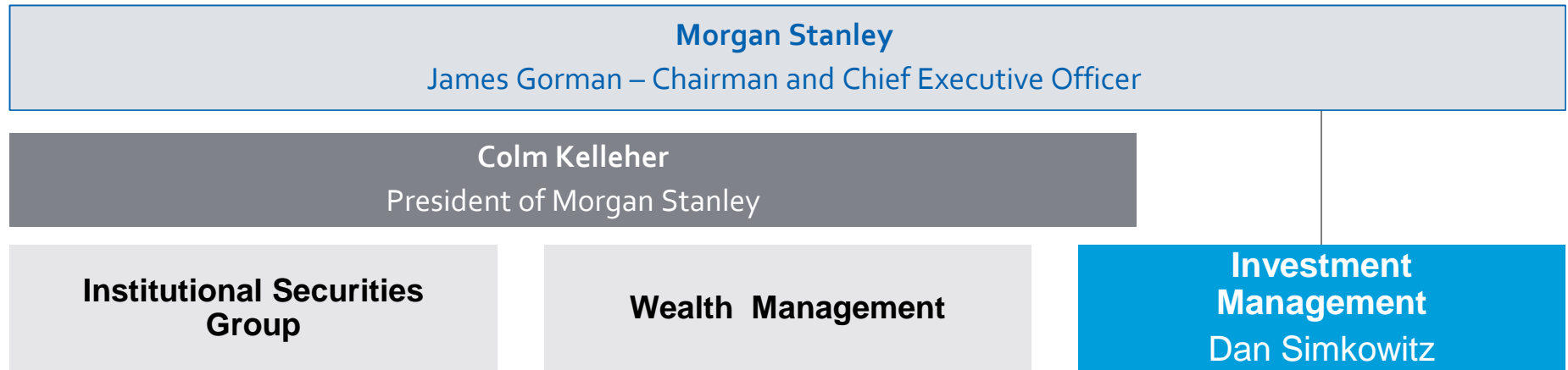
Case studies

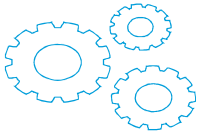

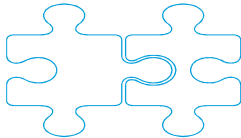
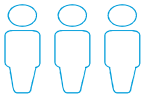
	Pensioenfonds ABC	Pensioenfonds XYZ	Pensioenfonds DEF
Aantal pensioenfondsen	3	1, pooling dmv een pensioenfonds	Meerdere
Fiduciary manager	1	1	1
Fonds structuur	Beleggen via MS aandelenfonds	Beleggen via aandelenfonds	Dedicated SICAV opgericht door pensioenfonds
Aantal contracten	3	1	1
Fee structuur	1 (economies of scale)	1	1
Rapportage structuur	1 vaste structuur, rapport per fonds	1	1 vaste structuur, rapport per fonds
Aanspreekpunt	Fiduciary manager	Fiduciary manager en pensioenfonds	Fiduciary manager, custodian en diverse pensioenfondsen
Kennis en ervaring deling	Asset classes en strategische thema's	Asset classes, strategische thema's, vereist vermogen kennis deling etc	Asset classes, strategische thema's, kennis deling met bestuur pensioenfondsen

Contact details

- **Pepijn Heins**
Head of Benelux Distribution
0044207 425 3043
- **Heleen Rietdijk**
Compliance
0044 207 677 3820

Morgan Stanley Overview

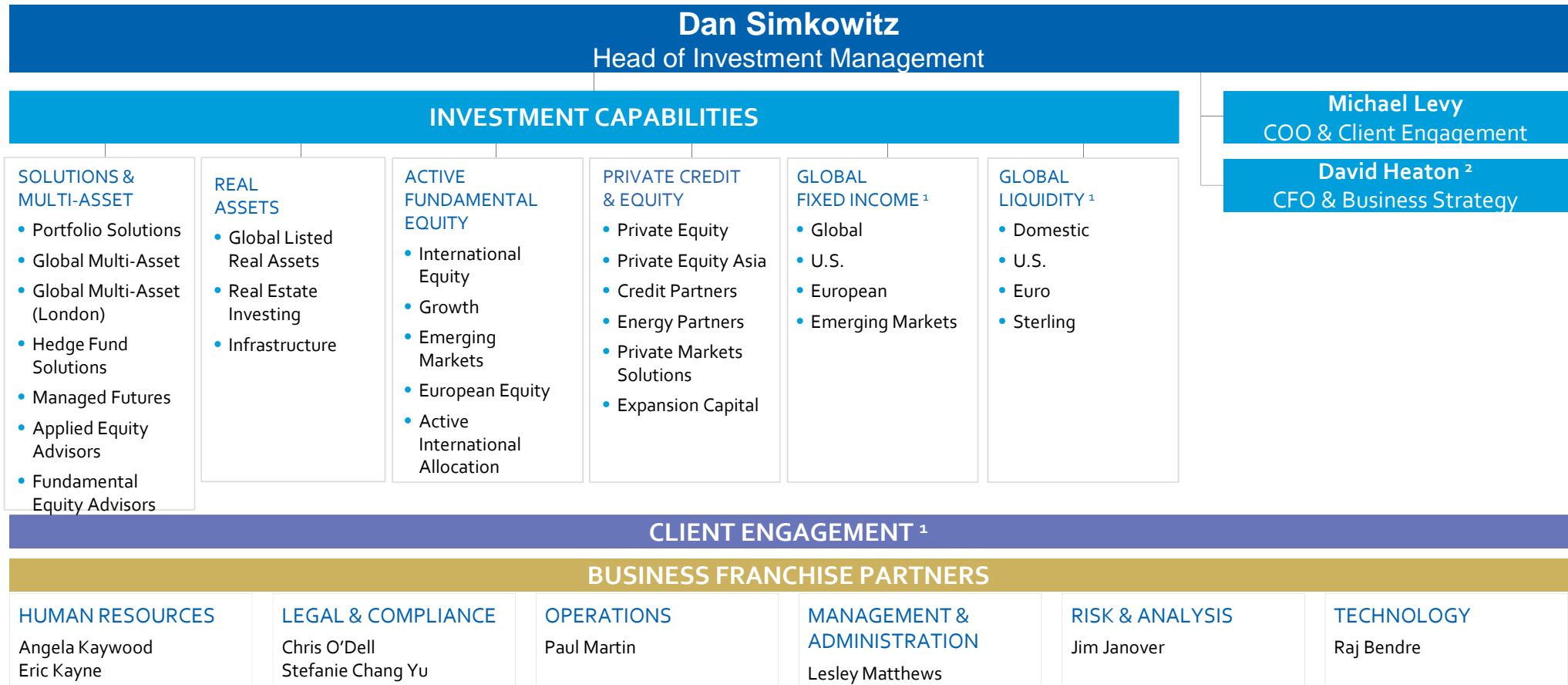
 40+ Years of History	 Public & Private Market Expertise	 \$406Bn Total AUM	 Custom Solutions	 602 Investment Professionals
--	--	---	---	---

AUM as of December 31, 2015

Investment Management Organization

Delivering Solutions and Innovative Products that Help Our Clients Meet Their Investment Needs

IMPORTANT INFORMATION

- This material was issued in the United Kingdom by Morgan Stanley Investment Management Limited, 25 Cabot Square, Canary Wharf, London E14 4QA. Authorized and regulated by the Financial Conduct Authority.
- The views expressed are those of the presenter as of the date of the presentation and are subject to change at any time due to changes in market or economic conditions. These do not reflect the opinions of all portfolio managers at Morgan Stanley Investment Management or the views of the firm as a whole, and may not be reflected in the strategies and products that the Firm offers.
- The material contained herein has not been based on a consideration of any individual client circumstances and is not investment advice, nor should it be construed in any way as tax, accounting, legal or regulatory advice. To that end, investors should seek independent legal and financial advice, including advice as to tax consequences, before making any investment decision.

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are connected, and the 'F' is a stylized, white, diagonal shape.

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“Kostenbewuste keuze bij samenwerken Pensioenfondsen”

Reinoud van den Broek, Excelerator

Wassenaar, 8 april 2016

Het gebruik van **benchmarking** en **analytics** om intelligente en kostenbewuste keuzes te maken voor **pensioenfondsen** in geval van samenwerking

exelerating

exelerating

Exelerating is zelfstandig onderdeel van Exelerator en richt zich op het gebruik van data **benchmarking** en business **analytics** voor pensioenfondsen, vermogensbeheerders, verzekeraars en consultants (www.exelerator.nl)

exelerating

Wat is Exelerating?

- Exelerating heeft een database tot 5 jaar terug met 50 records per jaar per speler van:
  - 200 pensioenfondsen,
  - 30 verzekeraars,
  - 10 consultants,
  - 15 PUOs en
  - 20 vermogensbeheerders
- Alles op basis van openbare markt informatie
- **Database** wordt gebruikt voor het toetsen van een aantal eenvoudige hypothesen (mbv een aantal basis regressies) op het gebied van een aantal simpele samenwerkingsvormen

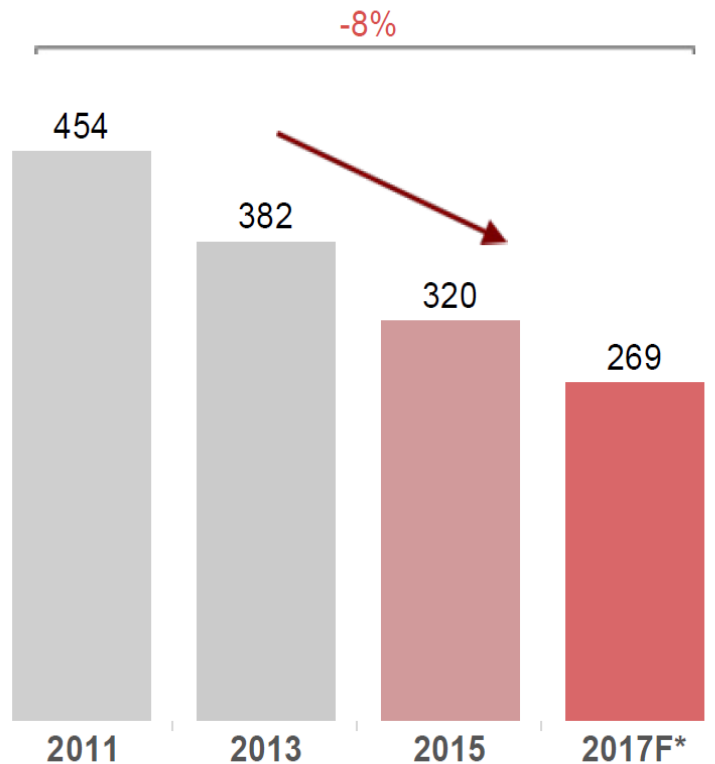

Pensioenfondssector

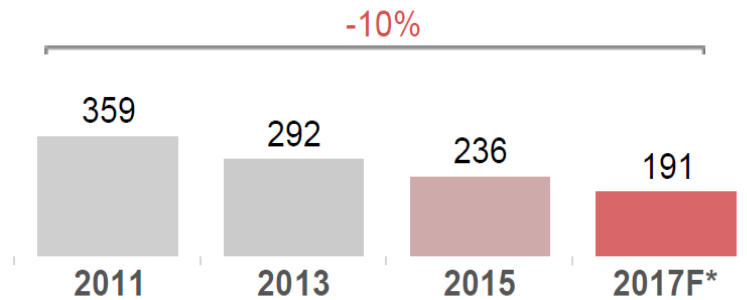
Consolidatie zet door maar lijkt iets te vertragen

Nederlandse Pensioenfondsen

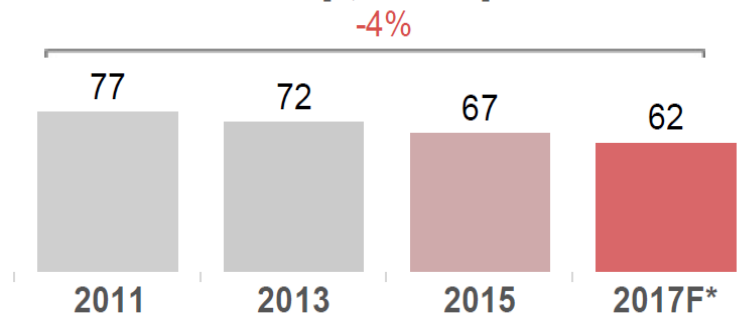
Totaal pensioenfondsen onder toezicht bij DNB
Q4 2011 - Q4 2017F* [# , CAGR %]

Totaal OPF's onder toezicht bij DNB
Q4 2011 - Q4 2017F* [# , CAGR %]

Totaal BPFv's onder toezicht bij DNB
Q4 2011 - Q4 2017F* [# , CAGR %]

* Forecast gemaakt door AuM 2015 te extrapoleren met CAGR 2011 - 2015

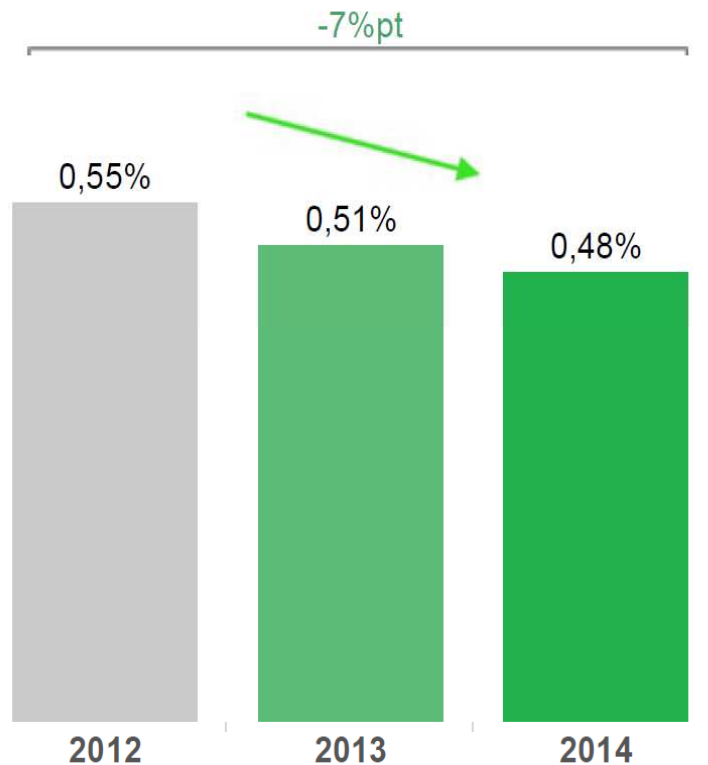
exelerating

Pensioenfondssector

Dalende vermogensbeheerkosten, maar stijgende pensioenbeheerkosten

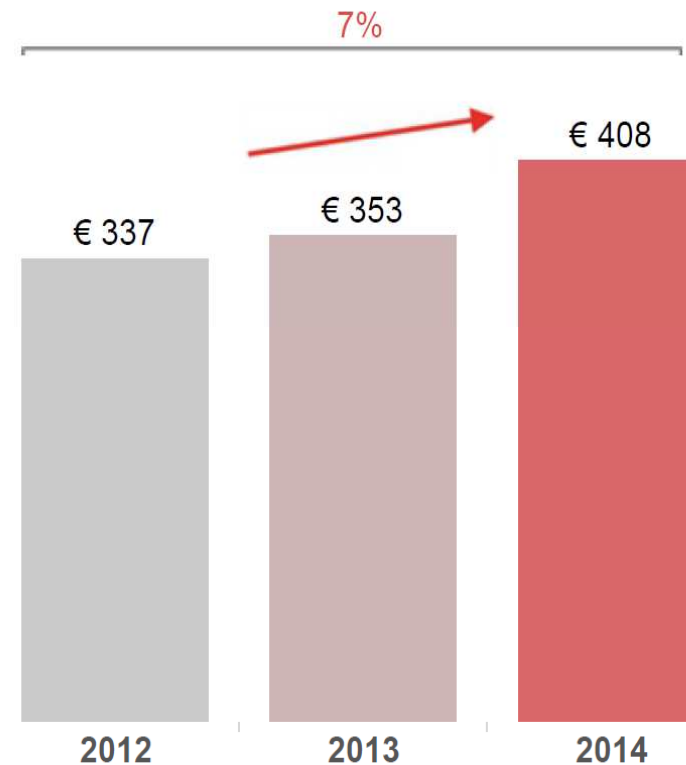
Nederlandse Pensioenfondsen

Marktgemiddelde vermogensbeheerkosten*
2012-2014 [% , Δ %pt]

Nederlandse Pensioenfondsen

Marktgemiddelde pensioenbeheerkosten per deelnemer** 2012-2014 [# , CAGR %]

** € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

exelerating

Pensioenfondssector

Kleine fondsen laten grootste **daling** en **stijging** zien in kostenposten

Nederlandse Pensioenfondsen

Gemiddelde vermogensbeheerkosten* per size-group 2012-2014 [% , Δ %pt]

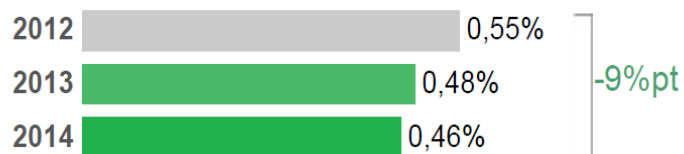
Belegd vermogen > 5 €mld

Belegd vermogen 1-5 €mld

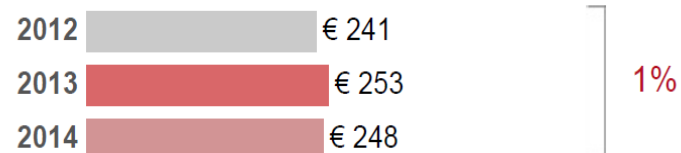
Belegd vermogen <1 €mld

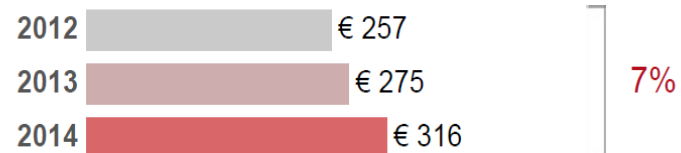
Nederlandse Pensioenfondsen

Gemiddelde pensioenbeheerkosten per deelnemer** per size-group 2012-2014 [# , CAGR %]

Belegd vermogen > 5 €mld

Belegd vermogen 1-5 €mld

Belegd vermogen <1 €mld

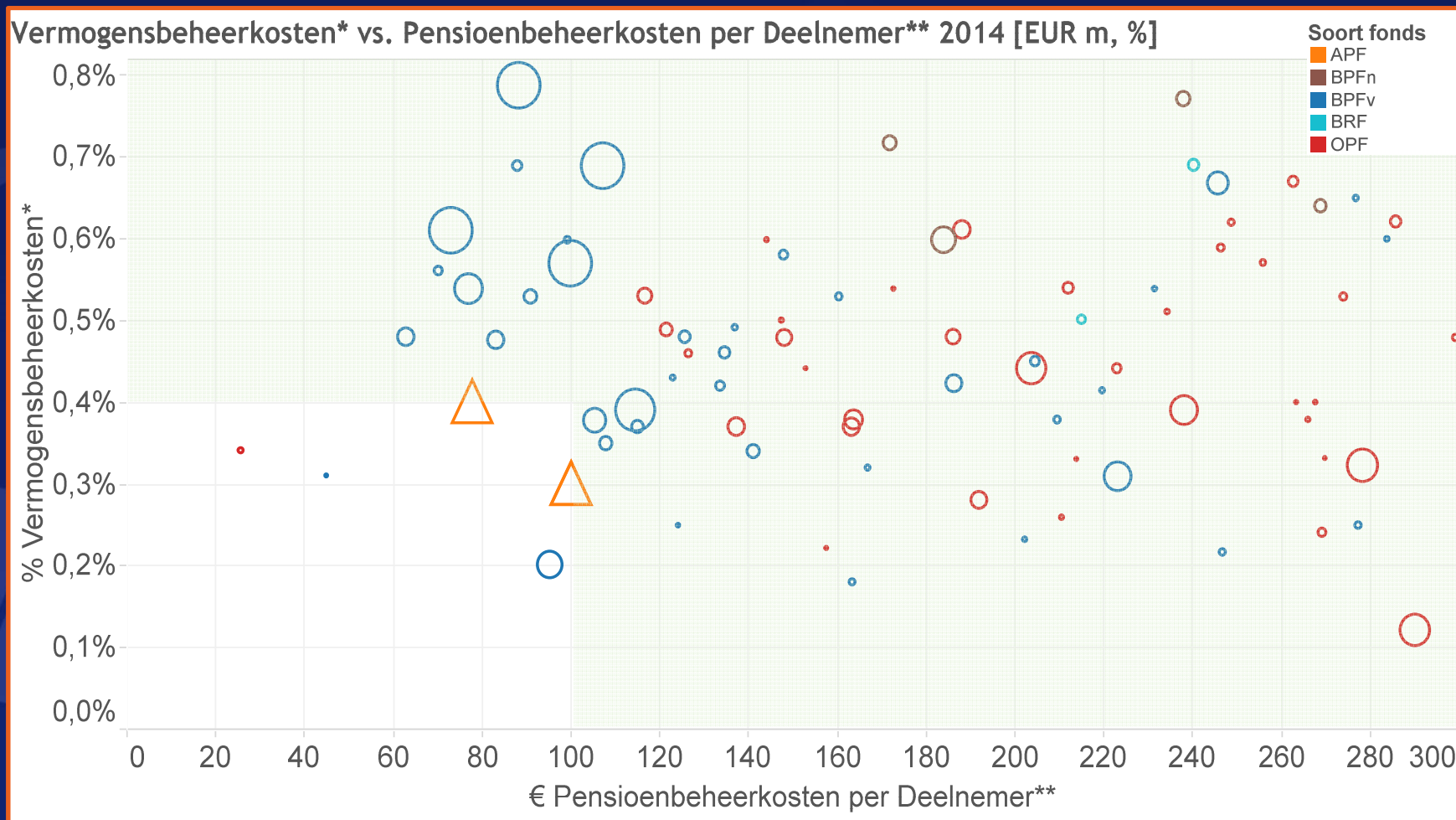
** € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Pensioenfondssector

Vermogensbeheerkosten en pensioenbeheerkosten

** € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Waarom samenwerking?

Uitstapje naar economische theorie

- Verhogen van opbrengsten?
- Verlagen van kosten?
- Opdoen van extra kennis?

Belangrijk: samenwerking moet ergens toe leiden oftewel er moet sprake zijn van een “focussed coalition”

- Ook: hoe ga je samenwerken?
Strategie, plan en proces daar naar toe
- Plus: In welke mate ga je standaardiseren, naar één identiteit etc etc?

Waarom **relevant** voor pensioenfondsen?

3 mogelijkheden voor samenwerking: op bestuur, uitvoering en regeling

Verhogen van opbrengsten

- Collectief vermogensbeheer

Verlaging van de kosten

- Collectief vermogensbeheer
- Lagere pensioenbeheerkosten per deelnemer
- Lagere kosten communicatie naar deelnemers
- Versterking van de 'countervailing power'
- Delen kennis en IT platform

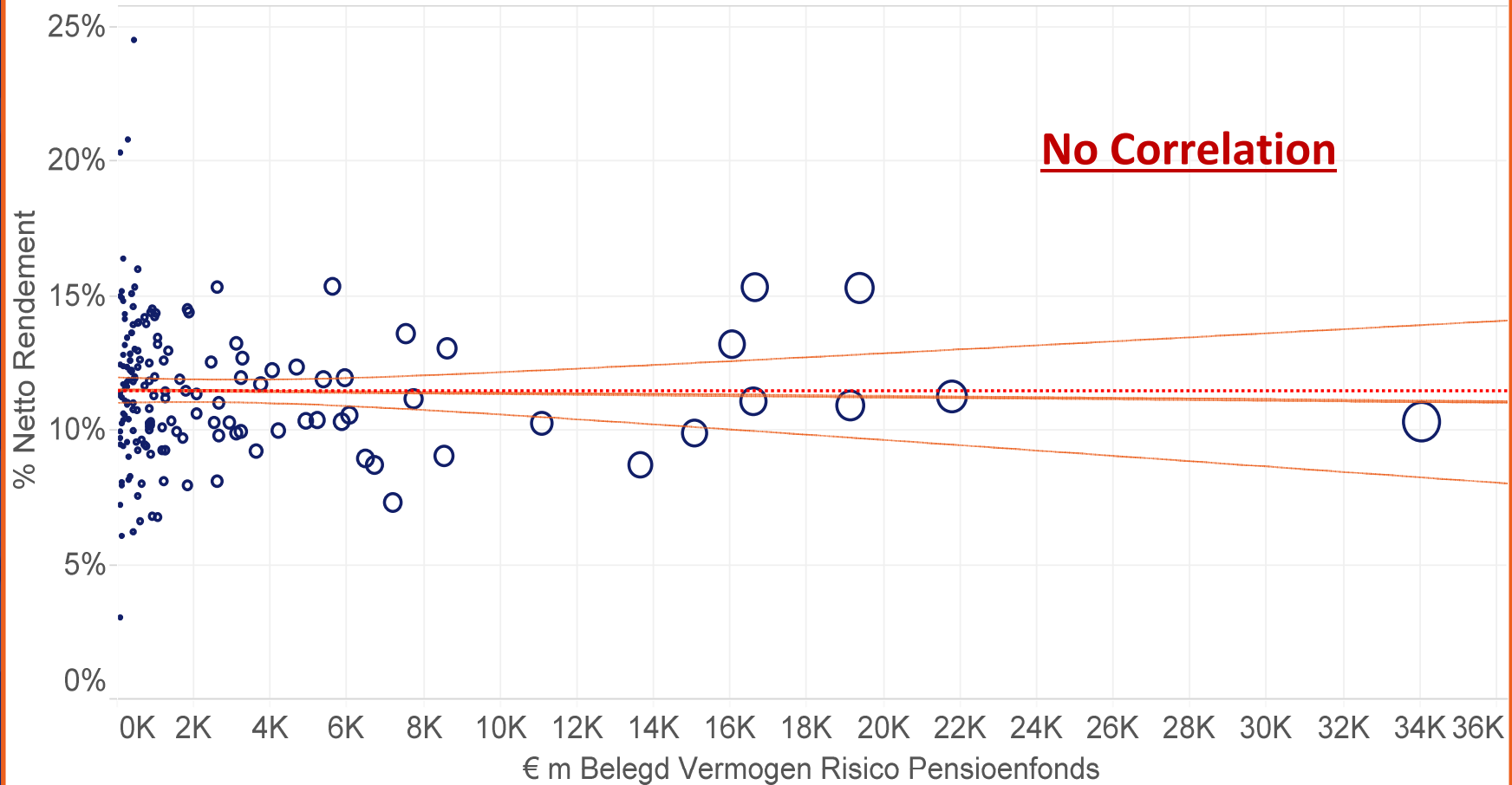

exelerating

Pensioenfondssector

Kan je de beleggingsrendementen **verhogen?**

Belegd Vermogen vs. Netto Rendement AVERAGE 2011 - 2014 [EUR m, %]

Beleggingsrendement **verhogen**?

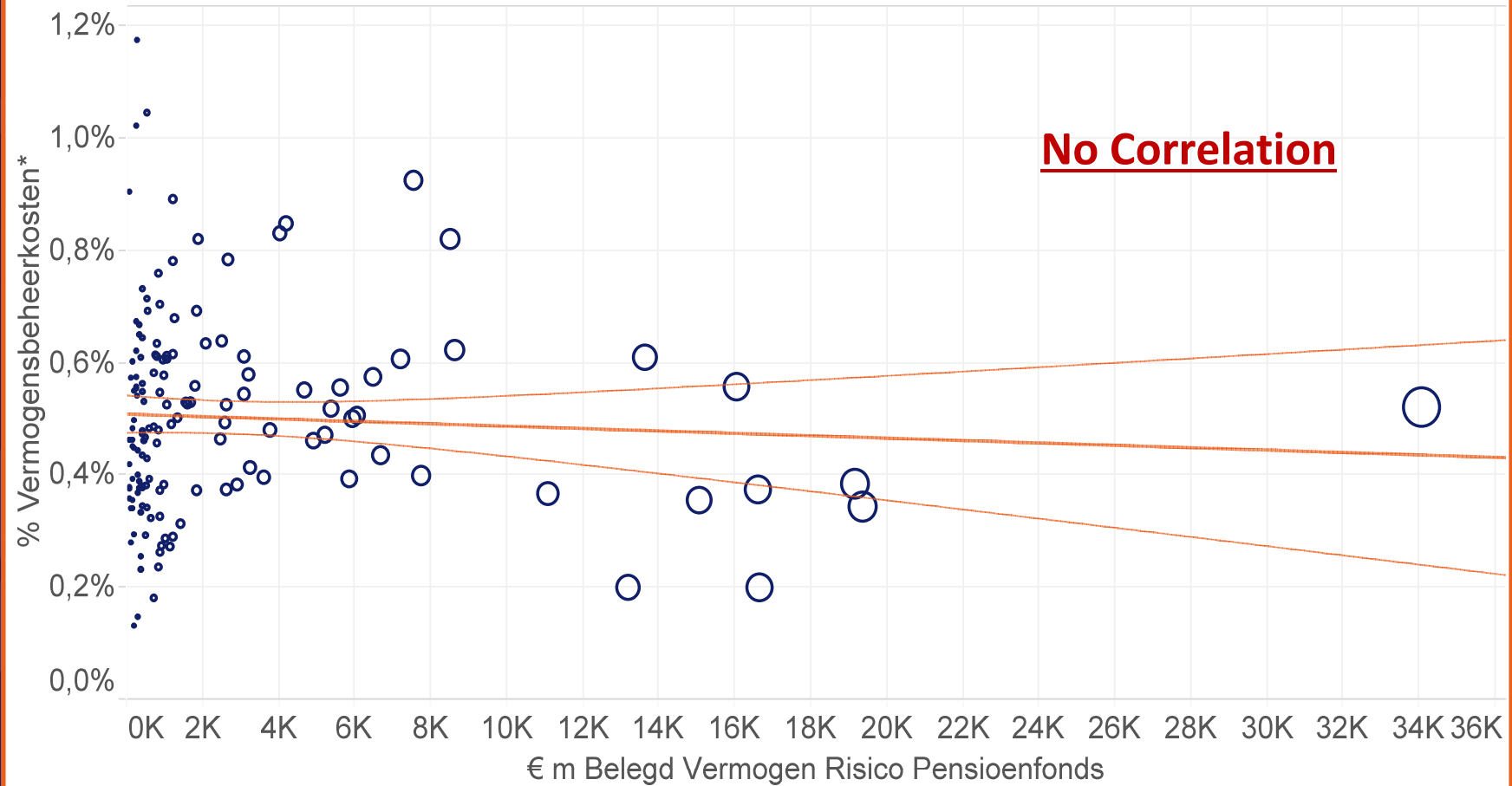
- Poolen en het aanboren van **nieuwe** beleggingsbronnen?
- 1 fiduciair manager met 4 kringen en FGR?
- Toegang verkrijgen tot beleggers die anders niet benaderbaar zijn?
- Belgie route of wellicht APF?

Pensioenfondssector

Kosten van vermogensbeheer **verlagen?**

Belegd Vermogen vs. Vermogensbeheerkosten* AVERAGE 2011-2014 [EUR m, %]

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Kosten vermogensbeheer **verlagen**?

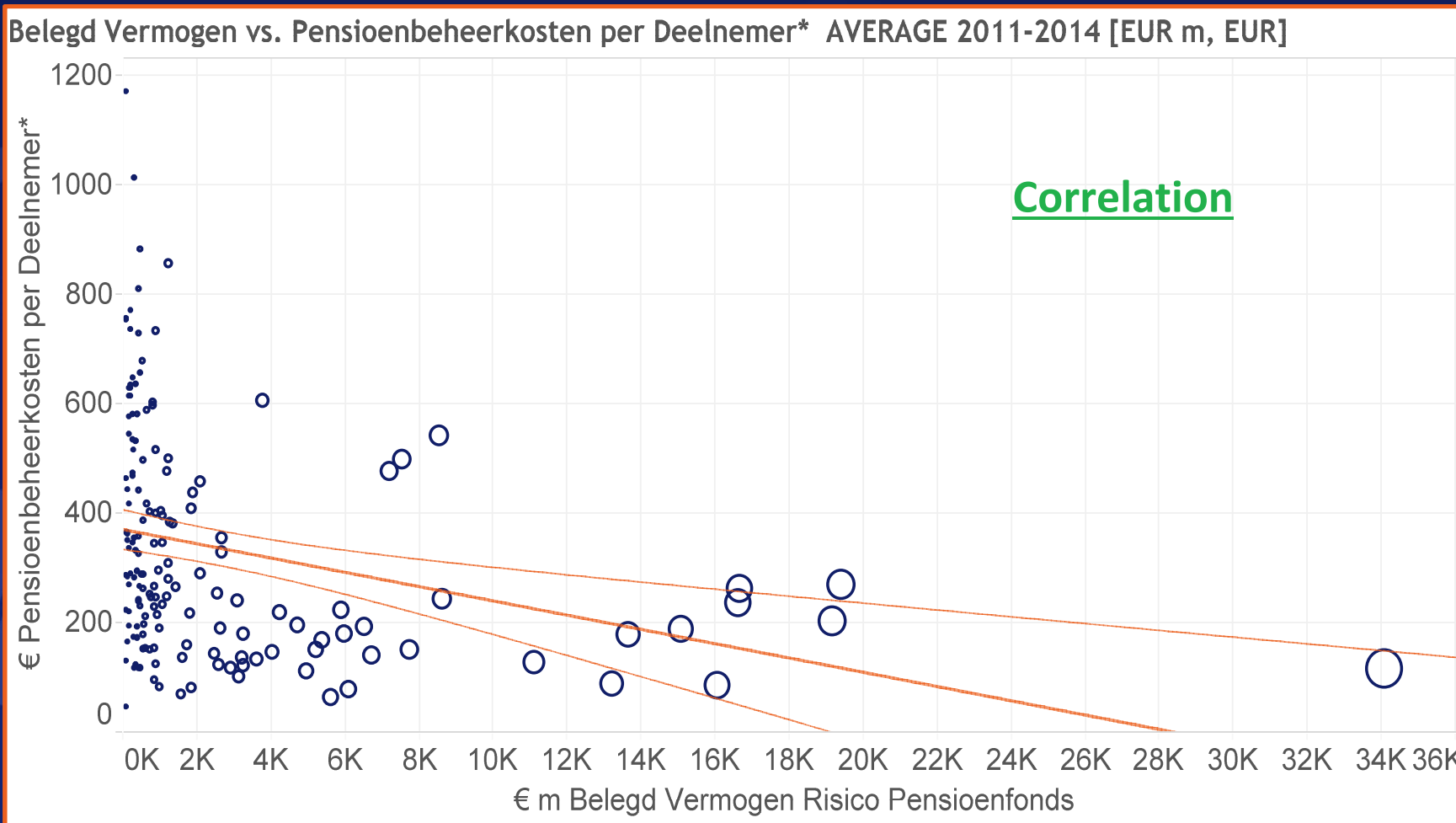
- Opmerkelijk: de beleggingskosten lijken niet te zijn gecorreleerd met fonds grootte?
- Lijkt veel winst te behalen door als pensioenfonds taakstellender op te treden.
- Winst te behalen dmv **gezamenlijke** inkoop?

Pensioenfondssector

Kosten van pensioenbeheer **verlagen?**

* € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

Kosten pensioenbeheer **verlagen**?

- Eerst afvragen wat voor een soort samenwerking zoek je?
- Hier lijkt veel winst te behalen mits goede afspraken op gebied van een **gemeenschappelijk** platform, ict, **gezamenlijke** inkoop etc
- Let op: ook kosten nodig om project te laten slagen

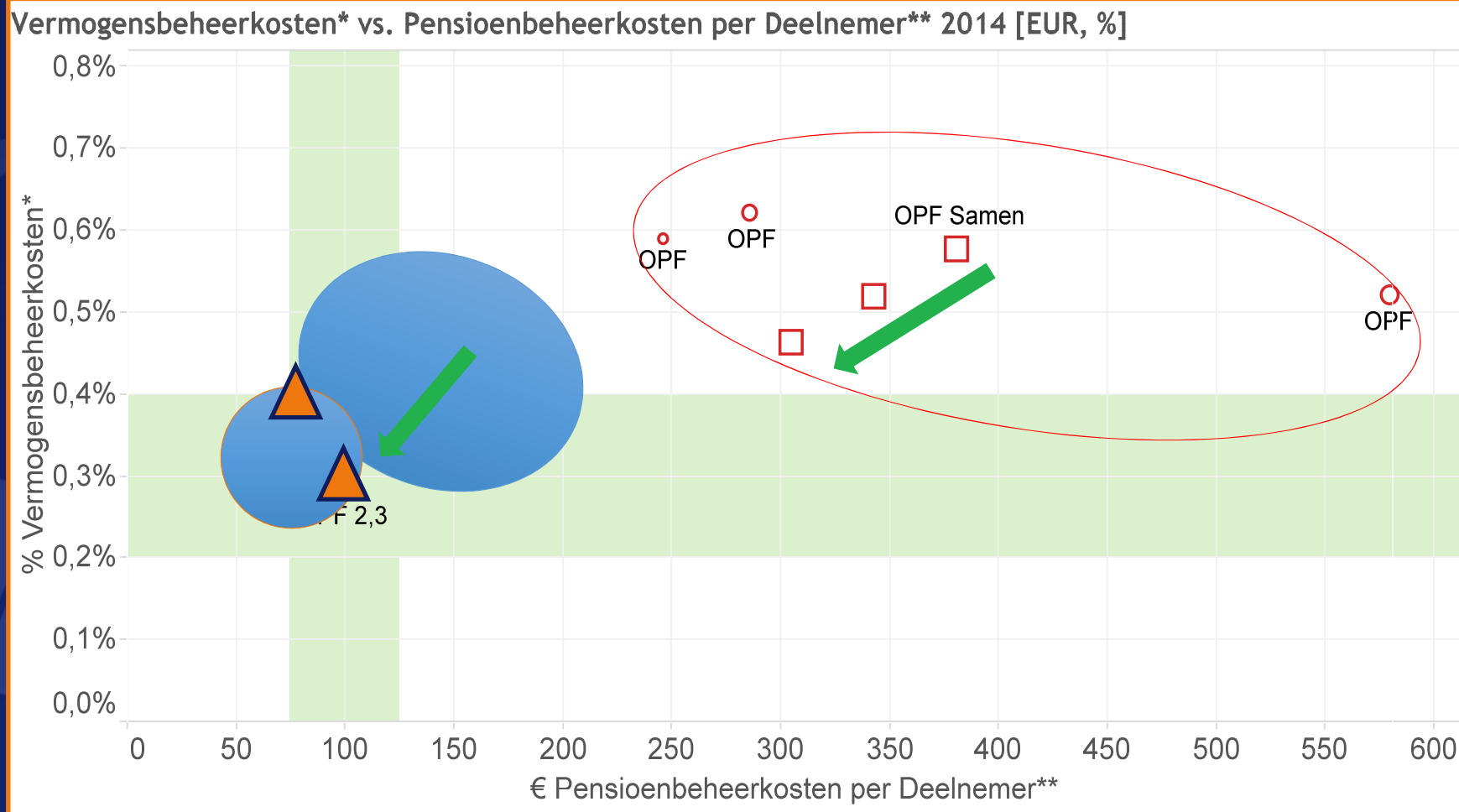
Samenwerking **of** toch een APF?

- Volgende slides
  - 1 **case** uitgewerkt mbt samenwerking
  - APF fees afgezet tegen vermogensbeheerkosten van pensioenfondsen

Pensioenfondssector

Kosten **verlagen: samenwerken?**

** € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

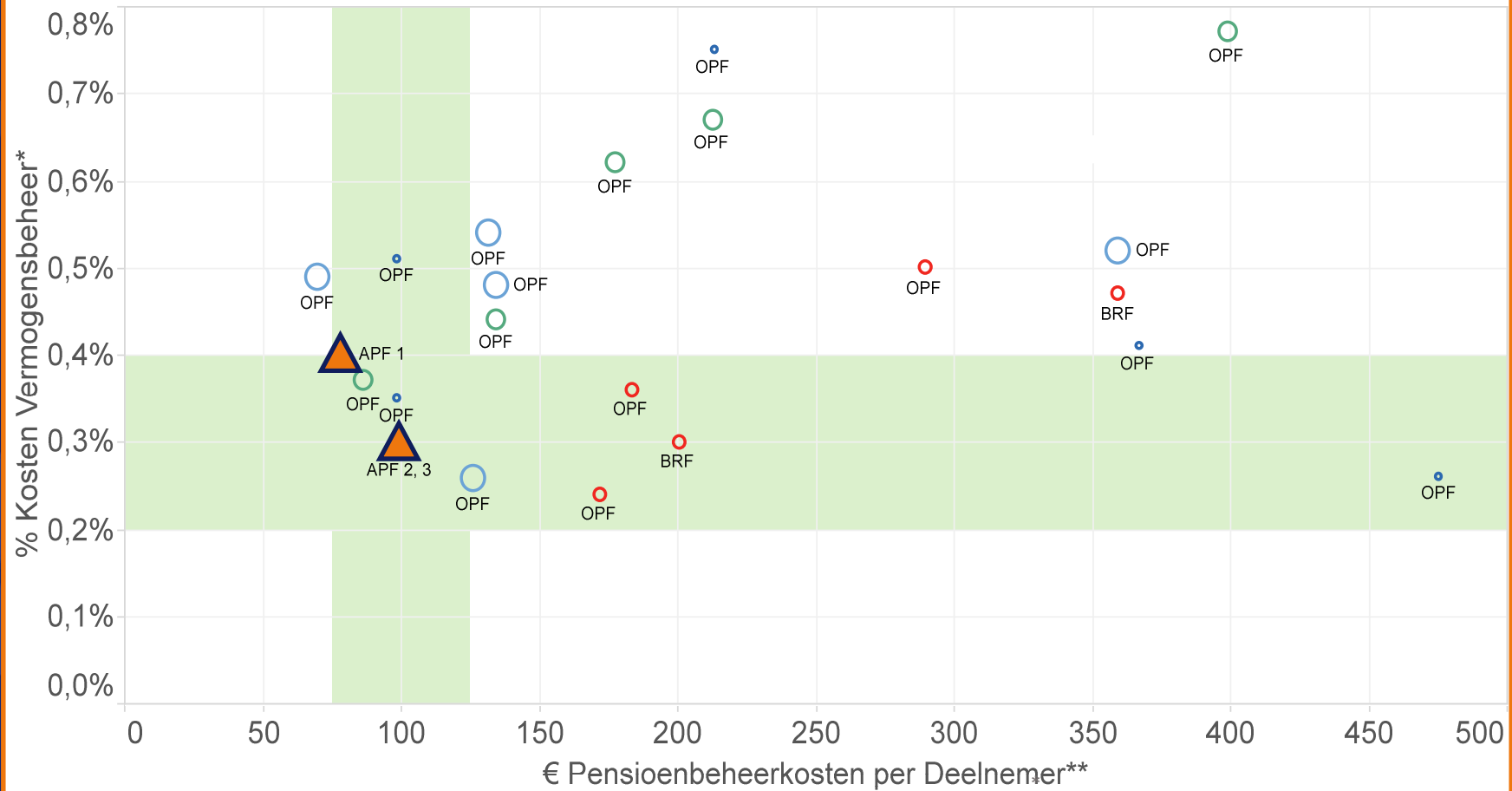

exelerating

Pensioenfondssector

Kosten **verlagen**? APF?

Vermogensbeheerkosten* vs. Pensioenbeheerkosten per Deelnemer** 2014 [EUR m, %]

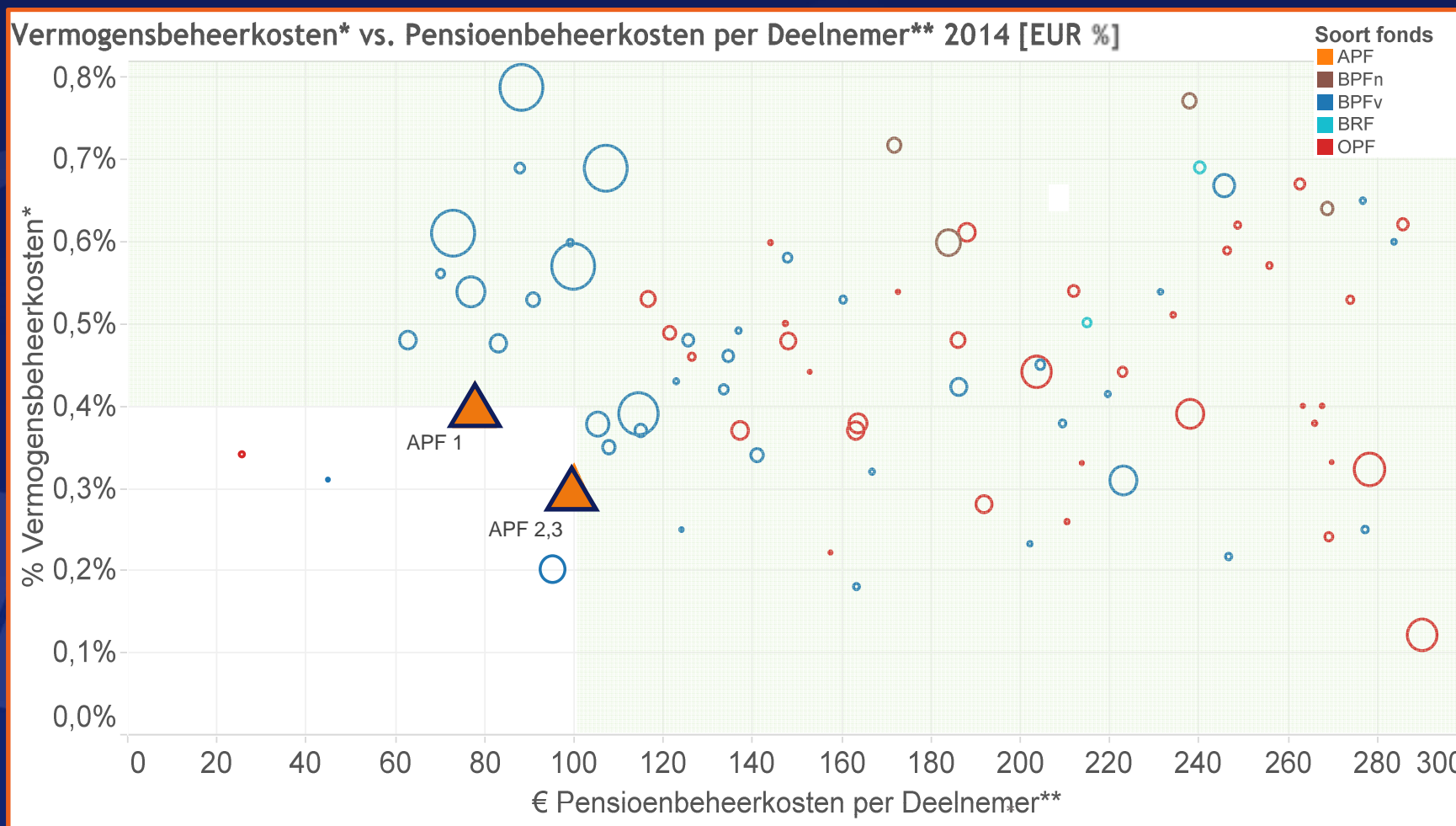
** € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Pensioenfondssector

Kosten **verlagen** door in APF te stappen ?

** € Pensioenbeheerkosten per Deelnemer = € Totale Uitvoeringskosten / (# Actieve Bijdragers + # Pensioengerechtigden)

* Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen

Conclusies Samenwerken

- Structure **follows** strategy! Proces is belangrijk
- Je kan op veel verschillende manieren samenwerken
- APF lijkt een duidelijk **kostenvoordeel** op te leveren. Blijft dat zo?
- APF moet zich nog bewijzen. Er is wel veel te kiezen.
- België route?

- Op gebied van pensioenbeheer loont schaalvergroting
- **Opmerkelijk:** de grootte van het fonds (AUM) zegt niets over (lagere) beleggingskosten per deelnemer

The logo for IPFOS, consisting of the letters 'IPFOS' in a bold, black, sans-serif font. The 'I' and 'P' are connected, and the 'F' is a stylized, white, diagonal shape.

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“Juridische aandachtspunten bij samenwerken Pensioenfondsen”

Roland de Greef, Houthoff Buruma

Wassenaar, 8 april 2016

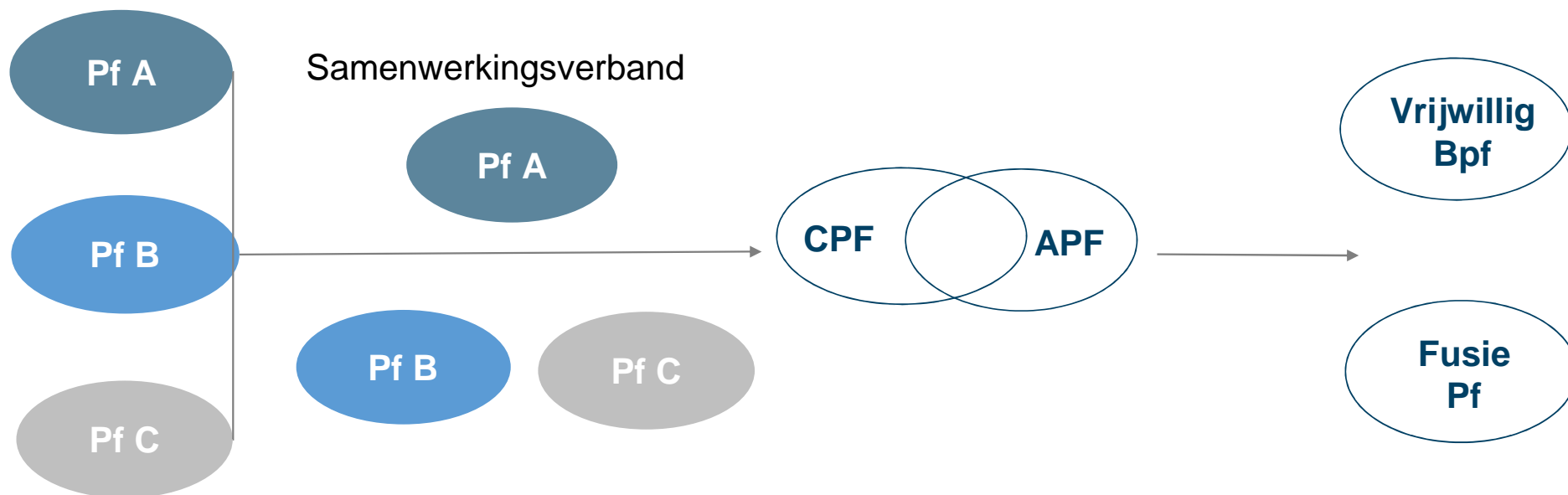

HOUTHOFF BURUMA

**JURIDISCHE AANDACHTSPUNTEN SAMENWERKING
PENSIOENFONDSEN**

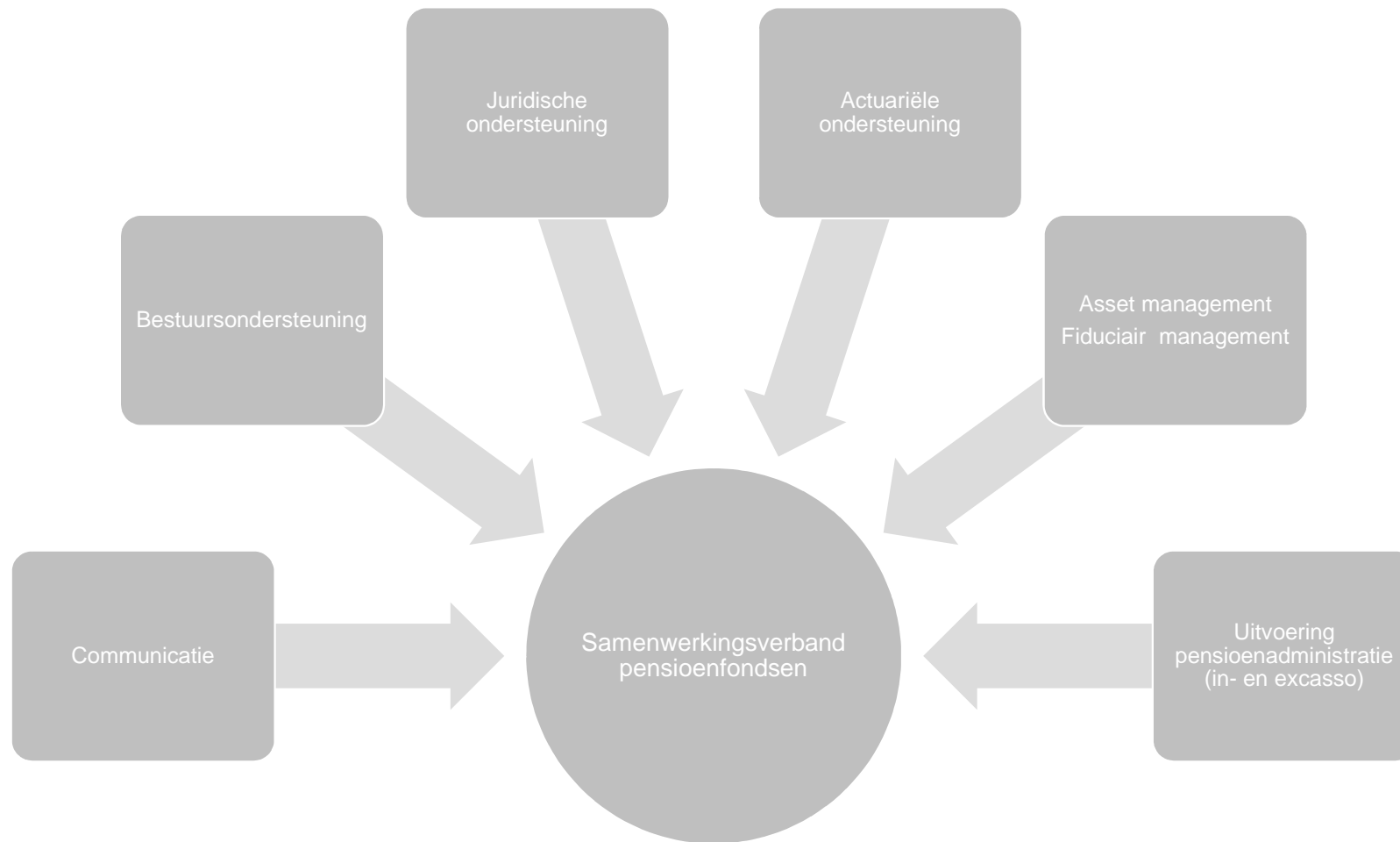
SAMENWERKING VS ANDERE VORMEN

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

- Wat regelen om doel te bereiken?
  - Selectie pensioenfondsen die bij elkaar passen c.q. elkaar aanvullen
  - Commitment
- Samenwerkingsovereenkomst - Gefaseerde aanpak
  - Kiezen voor zelfde coördinatiebureau/bestuursbureau
  - Kiezen voor zelfde vermogensbeheerder
  - Kiezen voor zelfde pensioenuitvoerder
  - Harmonisatie governance
  - Harmonisatie pensioenregelingen
  - Harmonisatie uitvoeringsovereenkomsten met werkgevers
  - Toe- en uittredingsvoorwaarden
  - Zelfde actuaris, accountant, juridisch dienstverlener
  - Financieel – bureau kosten
  - Duur – onbepaalde tijd of bepaalde tijd?
  - Evaluatie

UITBESTEDING

ONTBINDEN BESTAANDE CONTRACTEN

- Als bij andere vormen
- Met name
  - Vermogensbeheer overeenkomsten
  - Pensioenadministratie overeenkomsten
- Exit voorwaarden – boete, termijnen
- Beëindigingsovereenkomst

AANGAAN NIEUWE CONTRACTEN

- Rol coördinatiebureau/bestuursbureau – volmacht?
- Harmonisatie beleggingsbeleid en uitbestedingsbeleid
- Selectie uitbestedingspartijen o.b.v. objectieve criteria
  - Vermogensbeheer overeenkomsten
  - Pensioenadministratie overeenkomsten
- BO: adviesrecht bij aangaan uitbestedingsovereenkomst
- Gezamenlijk één contract of ieder zijn eigen contract tegen gelijke condities?
- Waken voor onderlinge afhankelijkheid contract in exitvoorwaarden en tarieven
- Harmonisatie pensioenregelingen – werkgever, werknemers, BO/VO zijn betrokken

CONTACTGEGEVENS

Mr. Dr. Roland M.J.M. de Greef
T: 020 605 6553
r.de.greef@houthoff.com

Samenwerking tussen en met
Pensioenfondsen

HOUTHOFF BURUMA

AMSTERDAM

Gustav Mahlerplein 50
1082 MA Amsterdam

Nederland

T +31 (0)20 605 60 00

ROTTERDAM

Weena 355
3013 AL Rotterdam

Nederland

T +31 (0)10 217 20 00

BRUSSEL

Boulevard de l'Empereur 5
1000 Brussel

België

T +32 (0)2 507 98 00

LONDEN

33 Sun Street
EC2M 2PY Londen

Verenigd Koninkrijk

T +44 (0)20 7422 5050

NEW YORK

120 West 45th Street
19th floor
NY 10036 New York
Verenigde Staten

T +1 212 403 6701

IPFOS
IT FOS

HOOG NOEMT PENSIOEN FUND OVERSICHT SERVICES

“Ronde tafel discussie”
Moderator: Roland de Greef

Roland de Greef, Houthoff Buruma

Wassenaar, 8 april 2016

Stelling 1

Eens?

Oneens?

Samenwerking tussen pensioenfondsen maakt een pensioenfonds sterker, efficiënter en effectiever.

Ik heb mijn twijfels

Ik denk daar anders over

Stelling 2

Eens?

Oneens?

Een Samenwerkingsverband voor pensioenfondsen werkt alleen voor pensioenfondsen met een vergelijkbare risicohouding en risicoprofiel.

Ik heb mijn twijfels

Ik denk daar anders over

Stelling 3

Eens?

Een Samenwerkingsverband kan alleen effectief worden met een coördinatiebureau met voldoende volmacht van de participanten.

Oneens?

Ik heb mijn twijfels

Ik denk daar anders over

Stelling 4

Eens?

Oneens?

Een Samenwerkingsverband is een streven op zich en is geen voorportaal naar bijvoorbeeld een APF of CPF.

Ik heb mijn twijfels

Ik denk daar anders over

Stelling 5

Eens?

Oneens?

Een Samenwerkingsverband tussen pensioenfondsen is relatief eenvoudig op te zetten en hoeft niet lang te duren.

Ik heb mijn twijfels

Ik denk daar anders over

Stelling 6

Eens?

Een Samenwerkingsverband hoeft niet verplicht gecommuniceerd te worden aan DNB, sponsoren, deelnemers en gepensioneerden.

Oneens?

Ik heb mijn twijfels

Ik denk daar anders over

Samenwerken kan erg ver gaan!

Contactgegevens

IPFOS:

Christiaan Tromp	actromp@ipfos.eu	06 244 66 070
Lou ten Cate	loumtencate@ipfos.eu	06 533 59 460

ANWB:

Hans Schlukebir	hschlukebir@anwb.nl	06 510 76 248
-----------------	---------------------	---------------

Russell Investments:

Farid Kabbaj	fkabbaj@russell.com	020 567 43 15
Ilja de Vlaam	idevlaam@russell.com	06 154 46 625

Morgan Stanley:

Heleen Rietdijk	heleen.rietdijk@morganstanley.com	0044 207 677 3820
Pepijn Heins	Pepijn.heins@morganstanley.com	0044 207 425 3043

Exelerator:

Reinoud van den Broek	reinoud@exelerator.nl	06 543 80 003
Yannic Pieters	yannic@exelerator.nl	

Houthoff Buruma:

Roland de Greef	r.de.greef@houthoff.com	020 605 65 53
Daan Horsthuis	d.horsthuis@houthoff.com	06 429 87 385

Myllette:

Robert Jessurum Lobo	robert.lobo@myllette.nl	06 526 88 907
----------------------	-------------------------	---------------

Disclaimer

Dit document dient enkel ter informatie en is 1) geen voorstel of aanbod tot het aankopen of verhandelen van de financiële instrumenten hierin beschreven zouden zijn en 2) geen beleggingsadvies. Vooraleer een beslissing tot belegging in de financiële instrumenten hierin beschreven te nemen, dienen toekomstige beleggers de meest recente versie van het prospectus te raadplegen. Bovendien dienen toekomstige beleggers zelf de nodige onderzoeken te verrichten en het nodige juridisch, boekhoudkundig en fiscaal advies in te winnen om de geschiktheid van deze belegging te bepalen. De hierin vervatte opinies kunnen worden gewijzigd zonder voorafgaand bericht.

De beleggers dienen er zich van te vergewissen dat ze de laatst beschikbare versie van dit document lezen. In het verleden behaalde resultaten of prestaties geven geen indicatie voor de huidige of toekomstige resultaten. De resultaten houden geen rekening met de provisies en kosten verbonden aan de uitgifte of terugkoop van aandelen.

Gelieve voor bijkomende informatie contact op te nemen met info@ipfos.eu

IPFOS is de handelsnaam voor alle entiteiten van de IPFOS B.V. Dit document werd uitgegeven door IPFOS B.V. (adres: Melmansdam 4, 2361 BX, Warmond)

Niets van deze presentatie mag op welke wijze dan ook worden gekopieerd zonder voorafgaande toestemming van IPFOS B.V.. Deze presentatie bevat informatie, die met de meeste zorgvuldigheid is samengesteld. IPFOS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor mogelijke gevolgen, die zouden kunnen voortvloeien uit het gebruik van de in deze presentatie opgenomen informatie.